

Ключевые слова: модель, оценивание, эффективность, управление, общее среднее образование, регион, принципы, основы, информационное моделирование.

MODEL PERFORMANCE EVALUATION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION AREA OF DOMINANT CRITERIA

M. B. Yevtukh, M.V. Nabok

The article outlines the conceptual basis for building the model estimation efficiency of secondary education for the region's dominant criterion. The basis of the development model is based on the theoretical foundations of information and principles of design.

Keywords: model, evaluation, performance management, secondary education, region, principles, fundamentals, information modeling.

Євтух Микола Борисович – дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України (м. Київ, Україна)

Набок Микола Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент, вчений секретар Відділення вищої освіти НАПН України (м. Київ, Україна)

M.Yevtuh – Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician-Secretary of the Department of Higher Education NAPS of Ukraine

M.Nabok – Ph.D., Associate Professor, Academic Secretary of the Department of Higher Education NAPS of Ukraine

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г. П. Шевченко

Reviewer – Member-correspondent of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor G.P. Shevchenko

УДК 378.14(477)(045)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПРИ ЕКСПОРТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

І.Б. Зарубінська

У статті розглянуті деякі аспекти функціонування міжнародного ринку освітніх послуг в умовах глобалізації, особливості та місце на цьому ринку системи вищої освіти України,

яка має всесвітньо відомі педагогічні та наукові школи. На прикладі Національного авіаційного університету показані переваги вітчизняної системи вищої освіти при експорті освітніх послуг, проаналізовані особливості підготовки фахівців з вищою освітою з числа іноземних громадян та їх адаптації до нових, незвичних умов життя та навчання, які є характерними для вищих навчальних закладів України.

***Ключові слова:** міжнародний ринок освітніх послуг, вища освіта, іноземні студенти, академічна мобільність, адаптація.*

Постановка проблеми та її актуальність. Наприкінці ХХ століття сформувалася нова галузь світової економіки – міжнародний ринок освітніх послуг. Його щорічний обсяг за деякими оцінками складає 50-60 мільярдів доларів США, а кількість споживачів сягає декількох мільйонів. Зазначимо, що ринок, який створювався десятиліттями, нині практично розподілений. Позицію лідера займають США, які контролюють майже третину світового освітнього фінансового обігу. Причому, наймасовішими є послуги щодо отримання вищої освіти іноземними студентами. Американська вища школа має прибуток від навчання іноземних студентів у п'ятнадцять разів більший, ніж витрачає на неї сам уряд США. До речі, вища освіта – п'ята за обсягом у грошовому обчисленні стаття експорту американської економіки, яка інколи перевищує обсяг надходжень від експорту зброї [1].

Половину всіх іноземних студентів на освітній ринок США постачають країни Азії: Китай, Корея, Індія, В'єтнам, Малайзія, Гонконг, Таїланд, Індонезія, Бангладеш, Сінгапур, Пакистан. Другий великий постачальник – арабські країни: Туніс, Марокко, Йорданія, Алжир, Ліван, Палестина. За відомостями ЮНЕСКО, експортом освіти займається близько 130 країн. Нині є три міжнародні освітні центри: північноамериканський (США і Канада) – 700 тисяч студентів, європейський – 700 тисяч студентів та австралійський (Австралія і Нова Зеландія) – близько 200 тисяч студентів. Тобто сьогодні навіть маленькі країни зрозуміли, що навчання іноземців – вигідний бізнес, і вони всіляко намагаються долучитися до нього. Усе більшу експортну вагу набирають країни Сходу. Причому, темпи зростання їхнього обсягу освітніх послуг значно більші, ніж у старих, досвідченіших учасників цього ринку [1].

В Україні, за інформацією Міністерства освіти і науки, вищу освіту зараз здобувають близько 61 тисячі іноземних студентів. Наявна в Україні система фундаментальної вищої освіти, що складалася протягом

декількох століть, кваліфікований викладацький склад вищих навчальних закладів та дешевизна навчання (у середньому, у сім разів дешевше, ніж у США, та у чотири – ніж у Великій Британії) роблять вищі навчальні заклади нашої держави достатньо привабливими для іноземців. Найбільше в Україні студентів із Туркменістану – 12758 осіб, Азербайджану – 5895 осіб, Китаю – 4102 особи, Нігерії – 3890 осіб, Індії – 3489 осіб, Іраку – 3371 особа, Росії – 2869 осіб. За 2012-2013 навчальний рік іноземні студенти заплатили за своє навчання 4,3 млрд. грн., тобто ми контролюємо менше половини відсотка світового фінансового ринку освітніх послуг [2].

Наведені достатньо скромні для системи вищої освіти України дані свідчать про те, що потрібна реальна оцінка наших можливостей і розуміння того, як вони співвідносяться з потребами глобального ринку освітніх послуг.

З погляду на викладене, дослідження проблем функціонування міжнародного ринку освітніх послуг в умовах глобалізації, особливостей та місця на цьому ринку системи вищої освіти України, а також проблем підготовки фахівців з вищою освітою з числа іноземних громадян в сучасних умовах у вітчизняних вищих навчальних закладах є надзвичайно важливим та актуальним.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Питанням функціонування міжнародного ринку освітніх послуг в умовах глобалізації, особливостям та місцю на цьому ринку системи вищої освіти України, а також проблемам підготовки фахівців з вищою освітою з числа іноземних громадян присвятили свої праці українські та зарубіжні дослідники: М.Беннетт, М.Бондарчук, М.Вітковська, С.Дерба, В.Макавчик, В.Максимов, О.Палка, Ю.Рашкевич, С.Родонова, І.Троцук та інші.

У своїх працях зазначені дослідники розглядають теоретичні та практичні аспекти функціонування міжнародного ринку освітніх послуг в умовах значної активізації академічної мобільності студентів різних країн, особливо, протягом останніх десятиріч, а також особливості діяльності вищих навчальних закладів та їхніх структурних підрозділів, які забезпечують підготовку фахівців з вищою освітою з числа іноземних громадян.

Мета статті. Протягом останніх десятиріч спостерігається значна активізація міжнародної діяльності в сфері освітніх послуг. Одним із свідчень цього є різке зростання кількості студентів, які здобувають

вищу освіту за кордоном. У цих умовах не лише збереження, але й нарощування здобутків, привабливості та престижу національної системи вищої освіти і приведення її у відповідність з перспективними завданнями розвитку України в цілому, мають бути стратегічними завданнями нашої держави.

Метою даної статті є аналіз особливостей та місця на міжнародному ринку освітніх послуг системи вищої освіти України, яка має всесвітньо відомі педагогічні та наукові школи, в умовах глобалізації та відродження традицій академічної мобільності, та дослідження проблем адаптації іноземних студентів до навчання в українських вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. До 2025 року за прогнозними оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), наведеними у її щорічній доповіді, загальна кількість студентів у світі зросте до 250-260 мільйонів, а кількість іноземних студентів сягне п'яти-семи мільйонів, дві третини з яких складатимуть вихідці з Азії. Причому, на позиції лідерства щодо постачання студентів до інших країн виходять Індія та Китай. Четверо з кожних десяти випускників вищих навчальних закладів буде припадати на ці дві країни. На один лише Китай припадатиме 29% випускників у віці 25-34 років, що дасть відставання за цим показником від Сполучених Штатів та Європи у сукупності лише приблизно на 25% [4].

У доповіді ОЕСР зазначається, що, якщо існуючі тенденції збережуться, то кількість 25-34-річних громадян з вищою освітою в Аргентині, Бразилії, Китаї, Індії, Індонезії, Росії, Саудівської Аравії та Південній Африці буде у 2020 році майже на 40% більше, ніж в усіх країнах ОЕСР. У 2000 році картина була дещо іншою – 51 мільйон 25-34-річних з вищою освітою в країнах ОЕСР та 39 мільйонів в країнах, що не входять до ОЕСР. Китай за прогнозом ОЕСР буде мати у 2020 році випускників вищих навчальних закладів приблизно на рівні прогнозованої чисельності населення США у віці 25-64 років [4].

Таким чином, міжнародний ринок освітніх послуг стрімко розвивається і Україна має бути активним його учасником. Нагадаємо, що в українському освітянському середовищі існують два підходи щодо доцільності залучення іноземних громадян до навчання у вищих навчальних закладах нашої держави. Перший підхід базується на економічних перевагах, що цілком зрозуміло. Але не менш важливими, на наш погляд, є політичні, гуманітарні та соціальні переваги, що містяться у

важливості спільного навчання українських та іноземних студентів з точки зору виховання нової генерації фахівців серед громадян України, здатних толерантно та ефективно жити та працювати в багатомовному, багатокультурному, поліетнічному середовищі в умовах академічної мобільності.

Відомо, що питання академічної мобільності студентів лежить у площині положень Болонської декларації разом з головним питанням – необхідністю підвищення конкурентоспроможності випускників шляхом підвищення якості європейської, а відтак і української, вищої освіти. Й хоча серед основних положень Болонської декларації, які обумовлюють проведення перетворень у національних системах вищої освіти, проблемі якості освіти відведене відносно скромне місце: "Сприяння європейському співробітництву в галузі оцінки якості за допомоги розробки порівнянних критеріїв та методологій", не викликає сумніву той факт, що саме якість європейської вищої освіти перебуває в центрі уваги ініціаторів та учасників Болонського процесу, головним змістовним завданням якого є підвищення її рівня, у той час як інші положення за своєю суттю визначають основні механізми реалізації цього головного завдання [5].

Остання за часом конференція міністрів освіти європейських країн, яка проходила в Бухаресті 26, 27 квітня 2012 року, знову підтвердила в своєму комюніке основні цілі Болонського процесу: "...забезпечення якісної вищої освіти для всіх, покращення здатності випускників до працевлаштування та посилення мобільності як засобів кращого навчання" [3].

Саме досягнення зазначених цілей і забезпечить виконання основного завдання освітніх перетворень: підвищення конкурентоспроможності як європейської в цілому, так і української вищої освіти на світовому ринку праці. Україна, маючи серйозні конкурентні переваги та значний резерв щодо збільшення кількості іноземних студентів у своїх вищих навчальних закладах, повинна використати всі можливості та переваги і заявити про себе як про більш потужного учасника на міжнародному ринку освітніх послуг.

Розглянемо деякі особливості підготовки фахівців з числа іноземних громадян на прикладі Національного авіаційного університету – одного з найпотужніших навчально-наукових центрів України, який перетворився у справжній мегаполіс. Адже у базовому вищому навчальному закладі університету в Києві на сьогодні діють 15

навчальних інститутів, шість факультетів, 90 кафедр, сім науково-дослідних інститутів, інші структурні підрозділи. До складу університету входять також: Кіровоградська льотна академія, сім коледжів та Авіакосмічний лицей ім. І. Сікорського. Така концентрація та інтеграція науково-педагогічних, методичних, матеріально-технічних та інших ресурсів дозволяє університету провадити цілеспрямовану політику в сфері підготовки висококваліфікованих фахівців з вищою освітою, успішно реалізовувати ідею ступеневої освіти протягом усього життя за перспективними планами та програмами, вчасно реагуючи на зростаючі потреби суспільства з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів та ступенів.

Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста, магістра здійснюється за 51 напрямом та 75 спеціальностями. Причому, всі напрями та спеціальності – конверсійні. Вони дозволяють здійснювати підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців у рамках різних спеціалізацій для авіатранспортної, авіабудівної та інших галузей економіки України та інших держав, а також для Збройних Сил України.

Національний авіаційний університет – багатонаціональний вищий навчальний заклад, який має багатолітню практику підготовки фахівців для багатьох галузей економіки не лише з числа українських, але й з 1949 року – з числа іноземних громадян.

Загальна кількість студентів у базовому вищому навчальному закладі в Києві становить 20239 осіб (14103 – за денною формою навчання, 6136 – за заочною, дистанційною). З них за різними формами навчаються 1277 іноземних громадян із 52 країн світу. Причому, громадяни країн СНД, Азії та Близького Сходу складають 89% всіх іноземців, які навчаються в університеті. Але зазначені країни – основні постачальники іноземних студентів до університету, на сучасному етапі свого розвитку характеризуються складністю, а подекуди і нестабільністю соціально-економічної та політичної ситуації. Рівень життя населення в більшості з них не відповідає європейським стандартам. Значні відстані між провідними науковими та освітніми центрами країн СНД, Азії та Близького Сходу, достатньо утруднена можливість транспортного сполучення між ними через високу вартість проїзду залізницею, а тим більше – перельоту літаком, істотно знижують освітню мобільність молодих людей. До того ж, між освітніми системами

різних країн існують певні відмінності, викликані наявністю національних законодавчих баз та освітніх стандартів.

У цих умовах для того, щоб молодому іноземцю обрати для себе український університет, покинувши свою домівку і виїхавши на навчання до України, мають бути вагомими та достатньо привабливими причини.

Світовий ринок праці засвідчує, що конкурентоздатним при працевлаштуванні може вважатися фахівець, який відповідає, як мінімум, таким критеріям: високий професіоналізм, володіння сучасними методами та технологіями конструювання, моделювання та вироблення інноваційних рішень, уміння працювати в світовому інформаційному просторі, вільне володіння однією або декількома іноземними мовами, знання методів організації виробничих взаємовідносин та основ конфліктології, ініціативність, комунікабельність, висока працездатність, здібність та готовність до самостійної, високопродуктивної праці.

Розглянемо на прикладі Національного авіаційного університету, що може отримати молодий іноземець, який приїхав на навчання для здобуття вищої освіти до України:

1. Можливість здобуття вищої освіти в престижному вищому навчальному закладі, яким є Національний авіаційний університет, диплом якого визнається у всьому світі, з перспективою подальшого навчання в аспірантурі або роботи на престижних посадах, причому не обов'язково в рідній країні.

2. Можливість здобуття вищої освіти за спеціальностями, які можуть бути відсутніми у вищих навчальних закладах його країни, причому, за індивідуальним навчальним планом.

3. Можливість здобуття в університеті вищої освіти за двома спеціальностями (за програмою другої вищої освіти, яка успішно реалізується в університеті вже понад 20 років), коли майбутній, наприклад, інженер-механік отримує ще й диплом юриста, психолога або інженера-програміста.

4. Можливість проходження теоретичної та практичної підготовки за програмою міжнародної академічної мобільності у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу протягом одного-двох семестрів.

5. Можливість участі у програмі подвійного диплома, коли студент Національного авіаційного університету одночасно навчається за узгодженим планом в одному з престижних університетів Європейського Союзу і може отримати ще один диплом фахівця з вищою освітою.

6. Можливість навчання офіційними мовами Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), причому, не тільки російською, але й англійською, з отриманням відповідного сертифіката, який би підтверджував професійний рівень володіння нею.

7. Можливість навчання за планами та програмами, які узгоджені з відповідними планами та програмами провідних вищих навчальних закладів світу і враховують вимоги та рекомендовану практику ІСАО (за напрямками та спеціальностями авіаційного профілю).

8. Можливість проживання протягом, як мінімум, декількох студентських років (а як показує практика – кращих років свого життя) в місті, країні з іншим освітнім, науковим, етнокультурним та комунально-побутовим рівнем і набуття внаслідок цього більш високого особистісного розвитку.

9. Доступна плата за навчання, прийнятний рівень побутових умов, фізична, правова та економічна безпека в місцях проживання.

Саме над задоволенням наведених та інших потреб та очікувань молодих іноземців і працює колектив Національного авіаційного університету. Безумовно, на цьому шляху є проблеми, але вони відомі й вирішуються з розумінням того, що робота як з українськими, так і з іноземними студентами має бути не просто системною, а стратегічно вивіреною, з використанням короткострокової, середньострокової та довгострокової стратегії. Це дає можливість не перебувати в режимі очікування проблем, а формувати та реалізовувати ефективні випереджуючі менеджерські рішення та дії, спрямовані на підвищення номенклатури та якості освітніх послуг, поліпшення стандартів життєдіяльності студентів та успішну реалізацію перспективних освітніх планів та програм.

Зокрема, піклуючись про майбутнє своїх вихованців, Національний авіаційний університет, з метою підвищення їх конкурентоздатності на вітчизняному та світовому ринку праці, з 1999 року успішно реалізує у навчальному процесі так званий "англомовний проект", в рамках якого підготовка фахівців за 18 напрямками та 20 спеціальностями у повному обсязі здійснюється англійською мовою. У англомовних академічних групах навчаються не тільки громадяни України, але й громадяни країн близького та далекого зарубіжжя. По кожному із зазначених напрямів та спеціальностей навчання англійською мовою проходять до 37% студентів. Випускники "англомовного проекту" отримують диплом фахівця державного зразка та сертифікат, що

підтверджує професійний рівень володіння англійською мовою. Вихованці університету відповідають усім кваліфікаційним вимогам, продиктованими міжнародним ринком праці, що забезпечує їх затребуваність з боку як вітчизняних, так і закордонних роботодавців.

Світовий та вітчизняний досвід свідчить про те, що передумовою успішного навчання іноземних студентів у чужій для них країні є створення для них оптимальних умов для максимально безболісної адаптації – пристосування до нових, незвичних умов життя та навчання в Україні. Деякі аспекти адаптації іноземних студентів розглянуті в [6]. Практичний досвід роботи автора статті з іноземними студентами показує, що в процесі їх адаптації можна виокремити декілька складових :

1. Адаптація до нових кліматогеографічних умов країни перебування, до різниці в поясоному часі. Вона є особливо актуальною в перший період перебування іноземних студентів в Україні.

2. Соціокультурна та побутова адаптація, яка передбачає пристосування до нових житлових, санітарно-гігієнічних умов, необхідності самостійно обслуговувати себе, вирішувати побутові питання, питання дозвілля, релігійних обрядів тощо. Студентам доводиться жити та вчитися в інтернаціональному, поліетнічному колективі, спілкуватися з носіями різних мов та культур, які вже сформувалися під впливом того етнічного, національно-культурного середовища, в якому раніше виховувалися, мають певну життєву позицію, цільові установки, ціннісні орієнтації, дотримуються національних стереотипів і норм поведінки, традицій і звичаїв свого народу.

3. Мовна адаптація. Через незнання мови або недостатнє володіння нею (російською, англійською або українською) іноземні студенти не можуть спочатку нормально взаємодіяти з новим оточенням, їм важко долати "мовний бар'єр", тому багато часу проводять за комп'ютером та в товаристві земляків. Непросто і навчатися нерідною для них мовою. Виникає психологічний дискомфорт, душевний стан знедаленої людини ("чужий серед чужих"), непотрібності. Звідси виникає тривога, інколи і розчарування у виборі країни перебування, туга за батьківщиною, друзями та близькими, роздратування, безсоння. Практично всі іноземні студенти, хто більшою, хто меншою мірою, проходять через емоційні та когнітивні перевантаження.

Зазначимо, що помітною особливістю останнього десятиліття став приїзд на навчання до університету молодих людей з країн СНД, які практично не володіють ні російською, ні англійською мовою.

4. Академічна адаптація – знайомство та пристосування іноземних студентів до української освітньої системи, українських освітніх стандартів, організації навчального процесу, викладачів та методики проведення навчальних занять. На жаль, певна частка тих, хто прибуває до нас на навчання, мають слабку базову підготовку зі шкільних дисциплін, насамперед, природничо-наукового циклу (математики, фізики, хімії). У цих умовах значну роль в "підтягуванні" рівня знань іноземців, що приїхали на навчання, до необхідного та достатнього для навчання в університеті, відіграє система доуніверситетської підготовки, яка демонструє свою високу ефективність.

Багатолітній педагогічний досвід автора статті свідчить про те, що академічна адаптація іноземних студентів інколи затягується в часі та супроводжується у перший період після початку їх навчання своєрідним академічним шоком, коли студенти достатньо хворобливо "вживаються" в інші, ніж у себе на батьківщині, систему організації навчального процесу, форми та методи викладання навчального матеріалу, проведення контрольних заходів тощо.

З погляду на викладене зазначимо, що в університеті є повне розуміння того, що його привабливість та престижність для іноземних студентів не є чимось назавжди сталим та беззаперечним і що треба постійно удосконалювати зміст навчання, запроваджувати сучасні форми та методи організації навчального процесу та підвищувати якість підготовки фахівців в цілому, у тому числі, шляхом все більшої індивідуалізації їх навчання. Зокрема, в Національному авіаційному університеті іноземні студенти навчаються в малочисельних академічних групах; для них організуються додаткові навчальні заняття та консультації; наставниками їх академічних груп призначаються найбільш досвідчені викладачі; у гуртожитках створюються більш комфортні умови тощо.

Висновки. Можна практично безпомилково вважати, що наявність у вищому навчальному закладі іноземних студентів є своєрідним індикатором якості підготовки в ньому фахівців, його престижу та іміджу. Динаміка розвитку Національного авіаційного університету на основі його концепції перетворення у вищий навчальний заклад світового рівня дає всі підстави зробити висновок про сприятливі перспективи

досягнення цієї мети, його виходу на рівень світових стандартів та інтеграції зі світовим освітнім та науковим простором.

До основних завдань університету в контексті міжнародної академічної мобільності та роботи з іноземними студентами відносяться: підвищення якості їх підготовки за обраними напрямками та спеціальностями, створення необхідних та достатніх умов для їх адаптації – пристосування до нових, незвичних для них умов життя та навчання, а також сучасних умов їх життєдіяльності на рівні міжнародних стандартів.

Підготовка фахівців з числа іноземних громадян в українських вищих навчальних закладах є перспективним напрямком розвитку вітчизняної системи вищої освіти та високоприбутковим видом освітньої діяльності вищих навчальних закладів. Але при цьому кожен вищий навчальний заклад повинен розуміти відповідальність за підготовку іноземного фахівця і через прагнення до прибутковості не знижувати рівень академічних вимог та якості його підготовки. У протилежному випадку це може призвести до втрати його авторитету та іміджу на міжнародному ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Всемирный доклад ЮНЕСКО. К обществам знаний. – Париж. ЮНЕСКО. 2005. – 239 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf>
2. Иванова Е. Альма-ненька / Е. Иванова // Корреспондент. Общественно-политический журнал. – К.: – 2013. – №48 (587). – С. 24-26.
3. Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area: Bucharest Communiqué. Final Version / EHEA Ministerial Conference. Bucharest, 26-27 April 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/liitteet/Bucharest_Communique.pdf
4. OECD (2012). Education at a Glance 2012: Highlights. – Paris. OECD Publishing. 2012. – 91 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/highlights.pdf>
5. The European Higher Education Area. – Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna. – Bologna. – 19 June 1999. – 6 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/mdc/bologna_declaration_1.pdf
6. Zarubinska I. Specific approach to foreign students training at the National Aviation University / I. Zarubinska, A. Polukhin // The Fifth World Congress "Aviation in the XXI-st Century" "Safety in Aviation and Space Technologies". К.: – 2012. – pp. 11.1-11.4.

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПРИ ЭКСПОРТЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

И.Б. Зарубинская

В статье рассмотрены некоторые аспекты функционирования международного рынка образовательных услуг в условиях глобализации, особенности и место на этом рынке системы высшего образования Украины, которая имеет всемирно известные педагогические и научные школы. На примере Национального авиационного университета показаны преимущества отечественной системы высшего образования при экспорте образовательных услуг, проанализированы особенности подготовки специалистов с высшим образованием с числа иностранных граждан и их адаптации к новым, непривычным условиям жизни и учебы, которые являются характерными для высших учебных заведений Украины.

Ключевые слова: *международный рынок образовательных услуг, высшее образование, иностранные студенты, академическая мобильность, адаптация.*

FEATURES OF FOREIGN STUDENTS TRAINING WHEN EXPORTING EDUCATIONAL SERVICES

I.B. Zarubinska

The article discusses some aspects of the international education market in the context of globalization; peculiarities and the place in this market of higher education system of Ukraine, which has a world-renowned teaching and research schools. On the example of the National Aviation University, the article shows the advantages of the national higher education system in under the conditions of educational services export. The article analyzes the features of specialists with higher education training in its relation to foreign nationals and their adaptation to the new, unusual conditions of life and learning, which are characteristic for higher educational institutions of Ukraine.

Key words: *international educational services market, higher education, foreign students, academic mobility, adjustment.*

Зарубінська І. Б. – доктор педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Національного авіаційного університету (м. Київ)

Zarubinska I. B. – Doctor of Education, associate professor, Vice-Rector on International Affairs of National Aviation University (Kyiv)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Е.В. Лузік

Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, professor E.V. Luzik